

Inczédy Tamás VULKÁN, A GYUFASZÁL HUSZÁR KALANDJAI

Egyszer volt, hol nem volt, volt egy víg kedélyű masiniszta. Szerelmes büszkeséggel hajtotta gőzmozdonyát erdőn, mezőn, legelőn. Ahányszor domb állta útját, nagyot kurjantott, a kazánba szemet lapátolt, és vonata vidáman lódulva még az Üveghegyre is felzakatolt. A masiniszta annyira szerette mozdonyát, hogy még éjszakára sem hagyta el, ágyat tett belé, és ott aludt a masinisztafülkében. Emellett folyvást pipázott, hogy füstöt eregethessen, éppen úgy, mint mozdonya.

Reggel, mikor felébredt, rögvést gyufásdobozáért nyúlt, megrázta, és kivett egy szálat. A gyufát végighúzta a doboz oldalán, mire az lángra kapott, s ő meggyújthatta vele pipáját. Eztán a kazánba dobta az elhasznált gyufaszálat, és estig pőfékelt, csak elalváskor tette le a pipáját. De jaj, a masiniszta nem is sejtette, hogy derűs életéért mások fizetnek. Kis gyufái ugyanis mind egy szálig szörnyű rettegésben éltek!

Bizony, a gyufásdoboz lakói soha nem tudhatták, melyikük lesz a következő áldozat. Mert akit a masiniszta egyszer a hüvelyk- és mutatóujja közé csipentett, többet nem tért vissza közéjük – lángcsóvaként ellobbant, a kazánban végezte.

A gyufák szüntelen biztatták egymást, és próbáltak nem csüggedni. Élt köztük egy nagy tudású, idős gyufa is, Kova úr. A fiatalabbak gyakran köré telepedtek, és hallgatták bölcs szavait, megnyugtató, zengő hangját.

– Tudjátok, kedveseim, végtére is gyufáknak teremtett minket egy felsőbb akarat, így létünknek természetes része a végső ellobbanás, és hogy megtérjünk őseink közé a gyufamennyországba.

Az öreg szavai könnyebbé tették a gyufák nehéz sorsát, ezért mindig hálás szívvel hallgatták. Ezen túl nem nagyon volt mit tenni, legfeljebb megfeledekeztek sorsukról, és élvezhették az életet. Éjjelente, amint a masiniszta elaludt fekhelyén, előmászta a gyufásdobozból, és nagyokat kirándultak a mozdonyfülke tájain át. Pici méretükhöz képest a fülke óriási volt, és minden éjszakai kirándulás valami újdonságot tartogatott. Keresztülgyalogoltak a kietlen Padlósíkságon, megmászta a Szénhegységet, áteveztek a

Felmosóvíz-tengert, és ilyenkor szabadnak, gondtalannak érezték magukat.

Egyedül a kazán közelében nem kirándultak soha, mert tudták, hogy ott egy rossz lépés is könnyen végzetessé válhat.

És hogy miért másztak vissza hajnalban a gyufásdobozba? Mert a masiniszta minden délelőtt alaposan felsepert, feltakarított, és ami nem a helyén volt, azt a szemeteslapátról egyenest a kazánba hajította. A gyufák doboza tehát egyszerre volt menedék és csapda is.

Minden gyufa közül az ifjú Vulkán szeretett a leginkább kirándulni, főként, ha közben a szépséges Szikrácskával beszélgethetett nevetgélve, akit a legszebb gyufalánynak tartott széles e világon. Borsózott a háta, ha arra gondolt, egyszer majd mindennek vége szakad. Titokban azt kívánta, hogy Szikrácska ne őelőtte kerüljön sorra...

Vulkán nem volt buta gyufa, és amikor ráért, szüntelen azon törte fejét, milyen úton-módon szabadulhatnának különös rabságukból. Választ keresett, de legtöbbször csak újabb kérdésekre bukkant. Miért horkol a masiniszta? Mi történne, ha valahogy sikerülne elcsenniük a pipáját? Miért tesz még több szenet a kazánba, akkor is, amikor melege van? Mennyi ideig lesz elegendő a szén, és mi lesz utána? Hol található az a felsőbb akarat, amiről Kova úr olyan alázatosan szokott beszélni? Tán a falakon túl?

Vulkán szörnyen kíváncsi volt a kazán környékére, ahova a többiekkel soha nem mentek. Annyira, hogy egy nap elhatározta, ha törik, ha szakad, észrevétlenül különválik a csapattól, és alaposan megnézi magának azt a kazánt.

Készült is veszélyesnek ígérkező felfedezőútjára, megtervezte a részleteket, és begyűjtötte a szükséges felszerelést. Legelőbb egy hegymászó kötelet. De már ez a feladat is roppant kockázatosnak bizonyult. Mert honnan keríthetett volna zsineget a kis gyufa? Ki kellett húznia a masiniszta pokrócából egy jó hosszú cérnaszálat!

Mikor leszállt az est, a masiniszta kisvártatva füstfelhőkről, mozdonyokról álmódva hortyogott, a gyufacsapat pedig kirándulni indult, ahogyan szokott. Vulkan velük tartott, hogy gyanút ne keltsen, de már minden gondolata a cérnaszerezés körül izgett-mozgott. Végül, amikor a többiek elfáradva a kirándulástól visszavonultak a gyufásdobozba, ő ügyesen hátramaradt, és egyenest a masiniszta fekhelye felé indult.

A hortyogás Vulkan új félelemmel töltötte el, de lelkesítette is. Rövid időre meg kellett állnia, hogy néhány mély lélegzetet vegyen, az izgalomtól nehogy meggyulladjon. Egy perc múlva már ismét úton volt, és hosszas gyaloglást követően végre az ágy lábához ért. Ott aztán nem vesztegette az időt, rögtön megragadta a pokróc lelógó csücskét, kifejtett egy cérnaszálat, és már tekerte is a dereka köré. Nagyon elégedett volt magával, már

épp el akarta szakítani a lefűzött cérnaszálat, amikor a masiniszta nagyot horkantva a másik oldalára fordult. Ez nem lett volna baj, ha nem cibálja magával a pokrócot és vele Vulkánt is.

Vulkán erős rántást érzett a dereka körül, aztán olyasmi történt vele, ami soha eddig: szállt. Nagy ívben repült át az alvó fölött, a levegőből belátta a masinisztafülkét teljes valójában. Ámulva nézte tájait, a Padlósíkságot, a Szénhegységet, a Felmosóvíz-tengert, és épp megállapította magában, hogy fentről minden milyen aprónak tűnik, amikor hirtelen, nagy koppanással a falnak csapódott. Akkor aztán forogni kezdett vele a világ, és lepottyant, nem is akárhová, hanem egyenesen az alvó masiniszta tenyerébe.

Minden gyufák rémálma vált valósággá, és Vulkán moccanni sem tudott, csak feküdt ott a rettegett tenyérben, az ujjak pedig lassan bezáródtak körülötte. A kis gyufa szíve vadul kalapált. Már biztos volt benne, hogy nem szabadulhat, és a masiniszta reggel vele fogja meggyújtani pipáját. Dühös volt magára, amiért elcsatangolt, és ha képes lett volna rá, visszaforgatja az idő kerekét, hogy mindent visszacsináljon.

Sok idő telt el, Vulkánnak alkalma nyílt végiggondolni a történeteket. Úgy hitte, ő minden tőle telhetőt megtett, amit egy gyufa megtehet, és ha el is pusztul, legalább elmondhatja: megpróbálta saját kezébe venni gyufasorsát. Aztán arra is ráébredt, hogy pusztulása által társai egy újabb napot nyernek, köztük a számára legfontosabb Szikrácska is. Vulkán lassan megnyugodott, megbékélt sorsával.

Kisvártatva a masiniszta horkantott, mocoogni kezdett, és kinyitotta tenyerét. Vulkán kicsusszant az ujjak közül, az ágyra huppant, ami rugózva, mint egy trambulín, visszalökte a levegőbe, és a kis gyufa bepottyant a fekhely és fal közötti résen az ágy alá. Megütötte magát, de szerencsére nem tört el, sőt mintha újjászületett volna.

Nem zavarta, hogy teljes sötétség veszi körül egy ismeretlen vidéken. A kalandokból viszont bőven elég volt aznapra, ezért elindult a többiekhez, vissza a gyufásdobozhoz, dereka köré csavart zsákmányával, a cérnával.

Alig lépett egyet, amikor valamiben hasra esett.

– AÚÚ! – kiáltotta Vulkán.

– Bizony, hogy AÚÚ! – kontrázott egy hang a sötétben.

Vulkán úgy megijedt, hogy elszaladt volna, ha a feketeségen kívül lát valamit.

– Ki vagy? – kérdezte fojtott hangon.

– A nevem Gyutacs – felelte a hang, majd folytatta –, én is gyufa vagyok, mint te, de egy másik dobozból származom. Aki odavalósi volt, már réges-rég elveszett. Én meg időtlen idők óta dekkolok itt.

– Az hogy lehet? Itt nem szokott seperi a masiniszta? – kérdezte felcsillanó szemmel Vulkán, és lélegzetvisszafojtva máris olyan válaszban reménykedett, amely szerint ez biztonságos hely a gyufák számára. Elképzelte, hogy a többiekkel ideköltöznek, és megszűnik rettegésük. Csalódnia kellett.

– Seper az, minden nap – mondta Gyutacs, aztán mintegy magyarázatként még hozzátette –, csak hogy én beszorultam az ágy lába alá.

Vulkán meghökkent. Felismerte, hogy Gyutacs is hasonló cipőben jár, mint ők. Annyi különbséggel, hogy Vulkánék csapata elhagyhatta éjszakánként börtönét, de mindig vissza kellett térniük, és reggelenként egyikük odaveszett. Gyutacs egyáltalán nem tudott elmozdulni helyéről, ez a fogság viszont hosszú ideje megvédte őt a pusztulástól. Végeredményben a viszonylagos biztonságnak rabság volt az ára.

– És hogy kerültél oda? – bökte ki a kérdést Vulkán.

– Ez hosszú történet, majd egyszer talán elmesélem – sóhajtott Gyutacs –, de mondd csak, tudnál segíteni rajtam? Nagyon szeretnék már kimászni innen.

Ekkorra Vulkán szeme annyira hozzászokott a sötéthez, hogy csakugyan ki tudta venni az ágy lába alá szorult másik gyufa körvonalait. Hamar felmérte a helyzetet.

– Sajnos, az ágyat nem tudom megemelni. És amúgy is sietnem kell, mert nemsokára felébred a masiniszta. Tudod, mit? Majd kitalálok valamit, és holnap éjjel visszajövök.

– Ígéred? – kérdezte Gyutacs.

– Igen – mondta Vulkán, és még hozzátette –, különben ne legyen többé Vulkán a nevem!

Vulkán elszántan indult a gyufásdoboz felé, de egy lépés után máris megtorpant. Hatalmas szörny állta útját. Vakító fehéren világított a sötétben. De fehérségénél is vakítóbbak voltak csillogó, éles fogai, amelyeket Vulkán ebben a pillanatban sokkal közelebből szemlélhetett, mint szeretne volna. A lény ugyanis kitérte hatalmas száját, majd azt mondta:

– Cin-cin.

Vulkán csak azért nem ájult el, mert nem tudta, hogyan kell. Zavarában nagyot nyelt, és bemutatkozott.

– Vulkán vagyok.

– Tudom – mondta a fehér egér –, már az előbb is hallottam, mikor Gyutacs barátommal beszélgettél.

– Bizony – helyeselt az ágy lába alá szorult gyufa a félhomályból –, de most már csakugyan sietned kell, Vulkán! Elvigyelek egy darabon? Gyere, pattanj a hátamra!

– Megtennéd? Igazán hálás lennék, Cin-cin!

Alighogy Vulkán Cin-cin hátára ült, uzsgyi, kivágtáztak az ágy alól. A bátor gyufaszál huszár egy szempillantás alatt keresztülnyargalt a Padlósíkságon az egérparipával, és szélesebesen a gyufásdobozhoz értek. Elköszöntek egymástól, s mint egy varázsütésre, Cin-cin már ott sem volt, Vulkán pedig behuppant a többiek közé a helyére. A helyére, ahová nem is olyan régen még azt hitte, soha többé nem lesz képes visszatérni. Hát mégis sikerült.

Épp idejében, mert a masiniszta ekkor nyitotta ki álmos szemét, és már nyúlt is gyufásdobozáért meg pipájáért.

Vulkán soha nem érezte magát különbnek a többieknél, mindig úgy tartotta: minden gyufa egyforma. Most azonban olyasmit élt át és tudott meg, amit a többiek közül senki, s úgy vélte, most nem lehet áldozat. Előbb meg kell osztania tapasztalatait, hogy társai ebből erőt meríthessenek.

Ekkor a masiniszta kinyitotta a dobozt, behemót ujjáival egyenesen Vulkán felé nyúlt, majd kiemelte mellőle Kova urat. A jámbor öreg hihetetlen lélekjelenléttel fogadta, hogy eljött az ideje. Kipillantott a masiniszta ujjai közül, és utoljára is bátorítón mosolygott vissza szeretett barátaira, akiknek mindig erős támasza volt a bajban. Úgy ment el, ahogyan élt, higgadt méltósággal, reménnyel teli hittel.

Vulkán szörnyű rosszul érezte magát. Furdalta a lelkiismeret, amiért oly gögösen kívánta, hogy bárki más válasszon a masiniszta, csak ne őt. És tessék, közösségük épp azt veszítette el, akinek olyan sokat köszönhettek. Ráébredt, hogy csapatuknak most nagyobb szüksége van támogatásra, mint valaha, s ez órá különös felelősséget ró.

És saját társai mellett immár gondolnia kellett Gyutacsra is. Nem szeghette meg ígéretét, mindenképp vissza akart menni, kiszabadítani az ágy lába alá szorult gyufát.

Tanakodott, mitévő legyen. Végül belátta, hogy legjobb lesz az egyenes utat választania, és mindent őszintén elmesélni gyufatársainak. Akkor aztán ki-ki szabadon eldöntheti, segédkezik-e Gyutacs megmentésében. Így is tett, mindent elmondott a többieknek.

Azok kerek szemmel hallgatták a cérnaexpedíció részleteit, a csodás repülést, a félelmetes tenyérben töltött fogság történetét, majd a nem várt menekülését onnan, Gyutacs esetét, és a Cin-cin hátán történő nyargalást. Vulkánnak hízelgett a többiek növekvő tisztelete, és ugyancsak megdobogtatta szívét, hogy Szikrácska milyen figyelemmel hallgatja szavait, csodás szempárját egy pillanatra sem véve le a daliás gyufalegényről.

Mind egyetértettek, hogy segítenek kiszabadítani Gyutacsot, és abban is megállapodtak, hogy ha ő is úgy akarja, maguk közé fogadják. Izgatottan várták az estét. Szinte bosszantotta őket, mennyit tesz-vesz a masiniszta, mielőtt lefeküdt aludni. Aztán alighogy nyugovóra tért, útnak indultak.

Az ágy alá félve meneteltek be, de Vulkán magabiztosan vezette őket.

– Gyutacs – suttogta Vulkán az ágy lába felé közeledve –, itt vagy?

– Szerinted hol lennék? – kérdezett vissza a beszorult gyufafiú, majd sóhajtva hozzátette: – Cin-cin meg én már azt hittük, nem jössz el.

– Megígértem, hogy eljövök. És hoztam segítséget is.

A sok gyufa Gyutacs köré sereglött. Nem sokat teketóriáztak, ahányan voltak, megragadták, és addig húzták-vonták Cin-cinnel együtt, míg végül kirántották az ágy lába alól. A földre huppanva nagyot nevettek.

– Köszönöm nektek! – mondta boldogan az immár szabad gyufafiú.

– Ugyan már! Hasonló helyzetben te is megtetted volna – felelte Vulkán. – Mondd csak, volna kedved velünk tartani?

– Igen, nagyon szeretnék – felelte Gyutacs –, máris olyan, mintha mindig is közétek tartoztam volna.

Azzal felpattantak Cin-cin hátára, aki elindult velük a Padlósíkságon át.

– Szóval, hogy kerültél az ágy lába alá? – kérdezte Szikrácska kíváncsian Gyutacstól.

– Úgy, hogy amikor egy nagyot zökkent a vonat – kezdte magyarázni Gyutacs, de az egyik gyufa egy kérdéssel félbeszakította.

– Ne haragudj, de mi az a vonat?

– Ezek szerint ti egy mozdony masinisztafülkéjében éltök, de nem tudjátok, mi az a vonat – állapította meg hüledezve Gyutacs –, na, akkor ez tényleg hosszú történet lesz. Amíg Cin-cin barátunk kocog velünk, elmesélek nektek egy-két dolgot a világról.

És Gyutacs mesélt, mesélt, és a kis gyufák megtudták, hogy a mozdonyfülkén kívül létezik egy világ, az igazi, a hatalmas, egy olyan tágas mindenség, ami annyira nagy, hogy száz év alatt sem lehetne bejárni, még a villámgyors Cin-cin hátán ülve sem. Ámultak-bámultak, és amikor Gyutacs befejezte a magyarázatot, szótlánul néztek hol egymásra, hol új társukra. Vulkán szólalt meg először.

– És hogy lehet kijutni ebből a fülkéből? Csak kérlek, azt ne mondd, hogy a kazánon át!

– Helyénvaló a kérdésed. Én is épp ezen mesterkedtem, amikor beszorultam az ágy alá. Látjátok ott fent a magasban azt a kormos, elfeketedett, falszerű dolgot? Azt ablaknak hívják, és a masiniszta olykor kinyitja. Azon át lehet megszökni!

Mind az ablak bámulásával voltak elfoglalva, amikor Cin-cin megcsúszott. A gyufák lehuppantak hátáról, és egyenesen a Felmosóvíz-tenger vödrében landoltak. Egyedül Vulkánnak sikerült megkapaszkodnia Cin-cin sörényében. Nem késlekedett, már ugrott is a tenger peremére, levette a törzsére tekert cernát, egyik végét a vízbe dobta a többieknek. Az ijedség nagyobbak bizonyult a veszélynél.

– Még szerencse, hogy minden gyufa tud úszni – kiáltotta biztatásképp Vulkán a partról, és kezdte egyenként kihalászni őket.

Hamarosan minden gyufa szerencsésen kikerült a vízből, és Cin-cin hátán még a masiniszta ébredése előtt elérték a gyufásdobozt. De Vulkán kivételével mindannyian vizesek voltak...

A masiniszta aznap reggel nagyon meglepődött, amikor a pipája gyújtásához választott gyufaszál nem gyulladt meg a doboz oldalán. Többször is próbálta, de nem járt sikerrel.

Az új helyzet reménnyel töltötte el a dobozban lévőket. Hiú reménnyel. A masiniszta ugyanis a kazánba hajította a csütörtököt mondott gyufát, és máris újabbat húzott elő, aki pontosan ugyanígy pórul járt. A masiniszta éppen újabb gyufát próbálgatott, amikor Vulkán falfehéren megállapította, hogy addig folytatódik a mézszárlás, amíg a masiniszta övele, az egyedüli száraz gyufával meg nem gyújtja pipáját. Nézte riadt társait, Szikrácska félelemmel teli szemét, Kova úr is eszébe jutott, és elszánta magát.

– A szó legszorosabb értelmében égető szükségünk van valami kiútra – mondta, majd minden további késlekedés nélkül úgy helyezkedett, hogy kissé kilógjon a dobozból, és az ujjak biztosan őt húzzák következőnek.

De hősiessége – egyelőre legalábbis – hiábavalónak bizonyult, mert a masiniszta már nem akart több gyufát kipróbálni. Megelégette a sok hiábavaló kísérletet és a kazánhoz lépett, hogy behajítsa az egész dobozt. Keze már lendült is, hogy megtegye.

– Mindennek vége! – sikították a gyufaszálak a dobozban.

De Vulkán nem adta fel. Kiugrott a dobozból egyenesen a tenyérbe. Ott végighúzta fejét a doboz oldalán, és lángra lobbant. A masiniszta megdöbbsent, hát még amikor Vulkán sisteregve, lobogva megégette a kezét. A masiniszta, elvesztve egyensúlyát, tántorogva az ablaknak zuhant. Ekkor az ablak kibillent helyéről, és feltárult a világ. Virágos rétek, dimbes-dombos tájak suhantak tova, és betört a fülkébe a menetszél. Miközben a masiniszta próbálta visszanyerni egyensúlyát, egy kis fehér egér harapott a bokájába, ő meg kiejtette a dobozt az ablakon.

A gyufák szétszóródva a sín töltésére estek, a mozdony elsuhant mellettük a messziségbe. Gyutacs talpra ugrott, rögtön látta, hogy a csapatban senkinek sem esett bántódása. Egyedül Vulkánt nem látta sehol. Szomorúan a távolodó vonat után pillantott.

– Feláldozta magát értünk, de ő már nem tudott kiszabadulni a fülkéből.

Szikrácska kiáltására ocsúdott fel.

– Ott van!

Szikrácska a sín felé mutatott. Annak túloldalán vékony füstcsík szállt fel. Gyutacs odarohant, és bár tudta jól, hogy ő maga is lángra kaphat, a veszéllyel mit sem törődve, pillanatok alatt eloltotta égő barátját. De Vulkán meg sem mozdult, feküdt tovább.

Vulkán, mintha álmodna, könnyűnek érezte magát, kellemes melegség járta át, és csak hatalmas kékséget látott.

– Ez hát a gyufamennyország! – sóhajtotta.

De ekkor Gyutacs vigyorgó képe bukkant a szeme elé, és hangos örömujjongást hallott maga körül.

– Túlélte! – kiáltották boldogan a gyufák.

Vulkán megégett ugyan, de hamarosan teljesen felépült. Hogy eltakarja a fején éktelenkedő kormos égésnyomot, turbánt viselt, ami kifejezetten jól állt neki. Nem sokkal később megkérte Szikrácska kezét, és a lány boldogan igent mondott.

Nagy örömeikre Cin-cin felbukkanására sem kellett sokat várniuk. Mint kiderült, a masiniszta egy pillanattal az után, hogy kiejtette a gyufásdobozt az ablakon, teljesen elvesztette egyensúlyát, és fenékre huppant. A fehér egér ekkor a vállára ugrott, onnan újabb szökelléssel az ablakon át a szabadba.

Innentől a szabad gyufacsapat tagjai annyit kirándultak, amennyit akartak. Lassan felfedezték az őket körülvevő csodás világot, és közben rengeteg újabb kalandban volt részük. Máig is boldogan élnek, ha meg nem haltak.

A pórus jár masiniszta a fülke padlóján ücsörögve közben arra gondolt, talán meg tudja gyújtani a pipáját a kazán izzó szenével is.

illusztráció | Macsinka Zsolt